

Archiwum Żydowskiego Instytutu Historycznego
im. E. Ringelbluma w Warszawie

dr Agnieszka Żółkiewska
mgr Magdalena Siek

**INWENTARZ SPUSCIZNY
SALOMONA BELISA-LEGISA
(1942-1990)**

Sygn. S/362

Warszawa 2015

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.
2. Bibliografia.
3. Wykaz skrótów.
4. Inwentarz.

WSTĘP

Belis-Legis, właściwie Szlomo Bejlis, urodził się w 1908 r. w Wilnie. Bardzo wczesnie zdradzał uzdolnienia literackie. W 1924 razem z Sz. Kanem i Dawidem Kurlandem redagował pismo *Klangen*. W 1928 opublikował kilka wierszy na łamach pisma *Frajhajt*. Był współzałożycielem i członkiem grupy literacko-artystycznej „Jung Vilne”. Przez kilka lat współpracował z *Wilner tog*, gdzie pod pseudonimem Sagalo publikował zarówno artykuły, jak i poezje. W 1931 był redaktorem *Wilner meseles*. W tym czasie pisał także dla *Wilner ekspres* i *Wilner radio*.

W 1933 został redaktorem syjonistycznego dziennika *Cajt*, gdzie pracował aż do wybuchu wojny. Publikował tam pod pseudonimami Bella bądź Leg artykuły na temat polityki, literatury, teatru i sztuki.

Gdy Armia Radziecka wkraczyła do Wilna we wrześniu 1939 roku, został sekretarzem redakcji komunistycznego dziennika *Wilner emes*, a po jego zamknięciu sekretarzem redakcji *Kowner emes* i współpracownikiem *Sztraln*.

Po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej ewakuował się z Wilna i przez kilka lat mieszkał w Samarkandzie. W 1943 wraca do wyzwolonego Wilna jako ochotnik sowiecko-litewskiej armii.

W okresie powojennym współpracuje z Muzeum Żydowskim w Wilnie. Spisuje historię zagłady tamtejszej społeczności pod niemiecką okupacją. Na zaproszenie czasopisma *Folsk-sztime* przenosi się wraz z rodziną do Polski do Warszawy.

BIBLIOGRAFIA

Legis Sz., *Portretn un problemen*, Warszawa 1964.

Belis-Legis Sz., *Mojsze-Lejb Halpern – w setną rocznicę*, „Kalendarz Żydowski” 1989, s. 120-124.

Belis-Legis Sz., *Świeczka dla Chaima Siemiatyckiego*, „Kalendarz Żydowski” 1989, s. 125-128.

Belis-Legis Sz., *Piewca zagłady*, „Kalendarz Żydowski” 1989, s. 129-133.

Kac D., *Melodia słowa i harmonia treści (O twórczości S. Belisa Legisa)*, „Miesięcznik Literacki” 1989, nr 4, s. 79-85.

Kurpiewski L., *Ostatni?*, „Lithuania” 1991, nr 2, s. 90-93.

Szlomo Beljis [w:] „Leksikon fun nder najer jidiszer litaratur”, red. Sz. Niger i J. Szacki, Nowy Jork, 1956, t. I, s. 289-290.

WYKAZ SKRÓTÓW:

b.d. – bez daty

egz. – egzemplarz

fot. - fotografia

im. – imienia

j. – jednostka

j. ang., j. hebr., j. jid., j. niem. j. pol., j. ros. – język angielski, hebrajski, j. jid., niemiecki, polski, rosyjski

l. – luźne

mps – maszynopis

nr – numer

rkps – rękopis

s. – stron

INWENTARZ

I. TWÓRCZOŚĆ KRYTYCZNA I LITERACKA.

1. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa.

Hasło o Belisie-Legisie opracowane do „Leksikon fun der najer jidiszer literatur”.

1956, mps, j. jid., l., s.

2. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Kultur unter der hak (3 egz.)

b.d., [getto Wilno], org., odpis?, rkps, mps, j. jid., l., s.

3. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Mosze Lejb Halpern.

b.d., druk, j. jid., l., s.

4. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Mani [Many] Lejb.

b.d., druk, j. jid., l., s.

5. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

A lichtl far Chaim Semiaticki.

b.d., druk, j. jid., l., s.

6. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Wegen fir molers fun Jung-Vilne [Bencjon Makes [Makot], Rachela Suckewer, Rafał Chwoles, Bencjon Dawidowicz]

b.d., druk, j. jid., l., s.

7. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Janusz Korczak – der riter fun der hofnung.

b.d., druk, j. jid., l., s.

8. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Princ un cigajner [Icyk Manger].

b.d., druk, j. jid., l., s.

9. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Der mekojnen fun undzer grestn broch [Icchok Kacnelson].

b.d., druk, j. jid., l., s.

10. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Gezangen zum erdiszn [Mosze Kulbak].

b.d., druk, j. jid., l., s.

11. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Zeks bicher fun Eliachu Rajzman.

b.d., druk, j. jid., l., s.

12. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Baj di onhejb fun Jung Wilne.

b.d., mps, j. jid., l., s.

13. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Szpet gekumen, fri awek [Mendel Tempel]

b.d., mps, druk, j. jid., l., s.

14. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Abraham Liesin – der dichter fun tragiszn heroism.

b.d., mps, druk, j. jid., l., s.

15. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

H. Lejwik [Lewik] – *der grojser moner*. [Lewi Halpern]

b.d., druk, j. jid., l., s.

16. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Cwiszn emune un kapojre. Sztrichn zum portret fun Mosze Nadir.

b.d., druk, j. jid., l., s.

17. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Wort un bild.

b.d., mps, j. jid., l., s.

18. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

„*Di lecte*”, „*Wulkanisze dichtung (Perec Markisz)*”, „*Szpet gekuemn, fri awek (mendel Templ)*”, „*Ejner fun di fargesene*”, „*”Drajsik fun hundert*”, „*Chaim Grade*“, „*Ilja Erenburg*“, „*Es is umetik on im. Abraham Morewski*“, „*A. Łucki*“.

b.d., mps, j. jid., l., s.

19. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

„*Der umkum fun der jidiszer bafelkerung in Wilne. Historisze kronik*“.

1948, mps, j. jid., l., s.

20. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Materiały do „*Der umkum fun der jidiszer bafelkerung in Wilne. Historisze kronik*“.

b.d., rkps, mps, j. jid., l., s.

21. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Twórczość krytyczna i literacka.

Rękopisy artykułów, wykaz aktorów zamordowanych w czasie wojny.

b.d., rkps, mps, j. jid., l., s.

II. KORESPONDENCJA PRZYCHODZĄCA I WYCHODZĄCA.

- 22. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca od Chaima Grade, opowiadanie „In Samarkand afn waksal”, wiersz „Szlojmen”.**

1942, 1943, rkps, mps, j. jid., luźne, s.

- 23. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca.**

1950, 1960, 1963, 1965-1968, rkps, mps, j. ang., j. jid., j. ros., luźne, s.

- 24. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca.**

1970-1971, rkps, mps, druk, j. jid., j. niem., luźne, s.

- 25. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca.**

1972- 1973, rkps, mps, druk, j. jid., j. niem., l., s.

- 26. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca.**

1974-1975, rkps, mps, j. jid., j. niem., l., s.

- 27. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca.**

1976, rkps, mps, j. jid., j. niem., l., s.

- 28. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca.**

1977, rkps, mps, j. jid., pol, l., s.

- 29. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca.**

1978, druk, j. jid., l., s.

- 30. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca.**

1980, rkps, mps, j. jid., j. pol., l., fot., s.

31. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca.

1982, rkps, j. jid., l., s.

32. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca.

1983, mps, j. niem., l., s.

33. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca.

1984, rkps, mps, j. jid., j. niem., l., s.

34. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca.

1985, mps, j. niem., l., s.

35. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca.

1986, rkps, mps, j. jid., l., s.

36. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa. Korespondencja przychodząca i wychodząca.

1990, b.d., rkps, mps, j. jid., l., s.

37. Spuścizna Salomona Belisa-Legisa.

Notatki, wycinki prasowe.

b.d., rkps, druk, j. jid., l., s.